
ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΑΥΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Always

Unique

Totally

Interesting

Sometimes

Mysterious

Αποσαφήνιση όρου

- Ο **Αυτισμός** είναι μια διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή που επηρεάζει ουσιαστικά τρεις τομείς της ανάπτυξης του ατόμου, την κοινωνική αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και την ευελιξία της σκέψης, με αποτέλεσμα, τα άτομα που ανήκουν στο αυτιστικό φάσμα να κατανοούν με διαφορετικό τρόπο όσα βλέπουν, ακούν και αισθάνονται και να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στις κοινωνικές τους σχέσεις, την επικοινωνία και τη συμπεριφορά τους

-
- Ο αυτισμός χαρακτηρίζεται από καθυστέρηση στην ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας, δυσκολίες στο λόγο, καταναγκαστική επιθυμία για διατήρηση της ομοιομορφίας και έναρξη της διαταραχής κατά τη γέννηση ή πριν τους πρώτους 30 μήνες της ζωής
 - Ο Kanner χρησιμοποίησε τη λέξη αυτισμός, που προέρχεται από την ελληνική λέξη «εαυτός», και υποδηλώνει το άτομο που είναι στραμμένο προς τον εαυτό του.

Ερμηνείες αυτιστικού φάσματος-Αίτια

- Οι πρώτες θεωρίες που είχαν διατυπωθεί για την ερμηνεία του αυτισμού ήταν ψυχογενείς. Η εμφάνιση της διαταραχής είχε αποδοθεί σε *διαταραγμένες οικογενειακές σχέσεις*, ιδιαίτερα μεταξύ μητέρας και παιδιού
- Η εξέλιξη της ιατρικής επιστήμης και της νευροψυχολογίας και τα ευρήματα γενετικών ερευνών καταδεικνύουν την *νευροβιολογική βάση* του αυτισμού, αν και δεν είναι γνωστές ακόμη οι περιοχές του εγκεφάλου που επιφέρουν αυτή τη σοβαρή και μη-αναστρέψιμη αναπηρία
- Το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η κοινωνική τάξη, και η γεωγραφική περιοχή στην οποία ανήκουν δεν φαίνεται να συνδέονται με την εμφάνιση του αυτισμού

Επιδημιολογία

- Στο παρελθόν μόνο 3-4 άτομα σε κάθε 10.000 άτομα (Wing & Gould, 1979) ενώ τώρα το ποσοστό του αυτισμού έχει διπλασιαστεί (13 άτομα ανά 10.000) και το ποσοστό του συνδρόμου Asperger είναι 2.6 άτομα ανά 10.000
- Τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού είναι αγόρια
- Έχει βρεθεί ότι το 23% των ατόμων με αυτισμό έχουν δείκτη νοημοσύνης μεγαλύτερο από το φυσιολογικό ενώ το υπόλοιπο 77% έχει και νοητική καθυστέρηση.

Πρόγνωση

Για να βοηθηθεί η διάγνωση υπάρχουν σήμερα μια σειρά από εργαλεία προληπτικού ελέγχου (ανίχνευση-screening)

- Τον κατάλογο ενδείξεων για αυτισμό, για παιδιά προσχολικής ηλικίας (Checklist for Autism in Toddlers - CHAT).
- Την κλίμακα κατάταξης Αυτισμού σε Παιδιά (CARS) για παιδιά άνω 2 ετών.
- Το πρόγραμμα Διαγνωστικής Παρατήρησης Αυτισμού (ADOS-G) για τη διερεύνηση των κοινωνιο-επικοινωνιακών συμπεριφορών
- Το PL-ADOS για παιδιά που είναι κάτω των 5 ετών και δεν έχουν αναπτύξει ακόμη το λόγο
- Συνέντευξη γονέων για τον αυτισμό (Parent Interview for Autism)

Διάγνωση

- Η διάγνωση του αυτισμού και των συναφών διαταραχών στηρίζεται στο λεπτομερές αναπτυξιακό ιστορικό, με έμφαση στους τομείς της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, της επικοινωνίας και της σκέψης-παιχνιδιού-φαντασίας και στην αξιολόγηση της παρούσας συμπεριφοράς στους ίδιους τομείς

-
-
- Για να διαγνωστεί ένα παιδί με αυτιστική διαταραχή θα πρέπει να επιδεικνύει τουλάχιστον 6 κριτήρια σύμφωνα με το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Νοητικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-IV), εκ των οποίων δύο τουλάχιστον να σχετίζονται με Διαταραγμένη Κοινωνική Συμπεριφορά, ένα τουλάχιστον με διαταραγμένη επικοινωνία και ένα τουλάχιστον με Περιορισμένα Ενδιαφέροντα και Επαναληπτική Στερεότυπη Συμπεριφορά

Ταξινόμηση-Σύνδρομα

- Η ταξινόμηση των διάχυτων αναπτυξιακών διαταραχών κατά **DSM-IV**, περιλαμβάνει τις παρακάτω μορφές:
- Αυτιστική διαταραχή
- Διαταραχή Rett
- Αποργανωτική διαταραχή της παιδικής ηλικίας
- Διαταραχή Asperger
- Διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές μη καθοριζόμενες

Συμπτώματα (τριάδα διαταραχών)

- 1. Η διαταραχή στην **κοινωνική αλληλεπίδραση** περιλαμβάνει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά-κριτήρια
- βλεμματική επαφή, τις χειρονομίες, τις εκφράσεις προσώπου και την στάση του σώματος (αποτραβηγμένος τύπος)
- δυσκολίες στην ερμηνεία της κοινωνικής συμπεριφοράς των άλλων (παθητικός τύπος)
- δεν δείχνουν αυθόρμητη διάθεση και πρόθεση να μοιραστούν τα ενδιαφέροντα τους με τους άλλους (ιδιόμορφος τύπος)
- δεν δείχνουν συναισθηματική και κοινωνική αμοιβαιότητα (επιτηδευμένος τύπος)

Συμπτώματα (τριάδα διαταραχών)

- 2. Το πιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, πέρα από την καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου, είναι η απουσία επιθυμίας για **επικοινωνία** και η αδυναμία κατανόησης της πραγματολογικής διάστασης του λόγου
- Τα άτομα με αυτισμό πολύ συχνά έχουν μόνο μία κυριολεκτική κατανόηση ό,σων ακούν από τους άλλους. Δεν μπορούν να κατανοήσουν το μεταφορικό λόγο, την ειρωνεία και τα υπονοούμενα που περιέχουν συχνά οι φράσεις των άλλων.
- Ένα άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του αυτισμού είναι η ηχολαλία, που αναφέρεται στην ακριβή επανάληψη ήχων, λέξεων και φράσεων των άλλων με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και ύφος

Συμπτώματα (τριάδα διαταραχών)

- Η τρίτη διαταραχή της τριάδας αφορά την περιοχή της **φαντασίας** και περιλαμβάνει τα περιορισμένα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητες .
- την απουσία του συμβολικού παιχνιδιού,
- την ύπαρξη επαναληπτικών και στερεοτυπικών ενασχολήσεων- των δακτύλων και των χεριών, όπως οι πτερυγισμοί (flapping)-την απλή κίνηση του σώματος μπρος-πίσω (rocking) - δαχτυλοβασία (tip toeing – περπάτημα στις άκρες των δακτύλων)
- και την επικέντρωση σε μικρής σημασίας πράγματα του περιβάλλοντα χώρου

Αισθητηριακές ιδιαιτερότητες

- Τα άτομα με αυτισμό παρουσιάζουν υπερευαισθησία σε ακουστικά ερεθίσματα, η οποία συχνά συνδέεται με προβλήματα συμπεριφοράς.
- Ως προς τα ερεθίσματα που προέρχονται από την αφή, την γεύση, τον πόνο και τη θερμοκρασία οι αντιδράσεις τους ποικίλλουν.
- Κάποια άτομα εμφανίζουν μορφές αυτοτραυματισμού ως απάντηση σε άγχος, θυμό ή ματαίωση. Μπορούν επίσης να εκδηλώσουν έντονη λεκτική ή σωματική επιθετικότητα προς τους άλλους, συχνά με ασήμαντη (για εμάς) αφορμή.

Άλλα ελλείμματα

- «Θεωρία του νου» (Theory of Mind – Mind-blindness).
- η Ασθενική Κεντρική Συνοχή (weak central coherence) Συγκεκριμένη σκέψη
- Δυσκολίας γενίκευσης
- Διατήρηση ομοιότητας
- Διάσπαση προσοχής
- Οργάνωση -σειροθέτηση

Παρεμβάσεις

- Τα πιο αποτελεσματικά προγράμματα φροντίδας περιλαμβάνουν: πρώιμη παρέμβαση, εξατομικευμένα προγράμματα που αφορούν την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του παιδιού, συστηματική δομημένη διδασκαλία που στηρίζεται σε ειδικά μαθησιακά υλικά και εντατικά εκπαιδευτικά προγράμματα που εμπλέκουν τους γονείς και τους συγγενείς
- Πρέπει να λαμβάνουμε υπόψιν:
- Το ίδιο το παιδί
 - Το είδος της θεραπευτικής παρέμβασης
 - Την οικογένειά του παιδιού

Συμπεριφοριστικές προσεγγίσεις – BEHAVIOURAL APPROACHES

- Η Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς-
Applied Behaviour Analysis (A.B.A.)
- Βασική αρχή ότι όλα τα παιδιά έχουν τη
δυνατότητα να μάθουν και να προαχθούν
γνωσιακά, συναισθηματικά και κοινωνικά, αρκεί
να **μεθοδεύεται σωστά και αυστηρά** η
διδασκαλία και η θεραπεία τους.
- Βασικά χαρακτηριστικά: Εφαρμοσμένη,
Συμπεριφοριστική, Αναλυτική, Εναρμονισμένη,
Αποτελεσματική, Γενικευμένη

Νατουραλιστική παρέμβαση

- Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της αυστηρά δομημένης και ιδιαίτερα παρεμβατικής διδασκαλίας, αναπτύχθηκαν οι νατουραλιστικές συμπεριφορικές - αναλυτικές τεχνικές, οι οποίες θέτουν στο **επίκεντρο της παρέμβασης το ίδιο το παιδί** (child-centered approaches)
- Τεχνικές:
- κατ'ευκαιρία διδασκαλία (incidental teaching),
- διδασκαλία καίριων δεξιοτήτων (ανάπτυξη κινήτρων, πρωτοβουλιών, αυτοδιαχείριση)

Εκπαιδευτικά προγράμματα

- Προσέγγιση **TEACCH- DIVISION TEACCH** (Treatment & Education of Autistic and related Communication handicapped Children), στηρίζεται στη δομημένη διδασκαλία για να καταστήσει το περιβάλλον προβλέψιμο ώστε να μπορέσει το παιδί να λειτουργήσει με περισσότερη ασφάλεια

-
-
- Αρχές δομημένης εκπαίδευσης:
 - Αξιολόγηση γνωστικών δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων και τρόπου μάθησης μαθητή
 - Δόμηση χώρου για ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες
 - Δόμηση εξατομικευμένου ημερήσιου προγράμματος, βάσει νοητικής ανάπτυξης του παιδιού
 - Δόμηση ατομικού συστήματος εργασίας (τι, πόσο, πότε, πώς)
 - Νόημα και σαφήνεια δομημένων δραστηριοτήτων
 - Σταθερότητα και προβλεψιμότητα γεγονότων

Αναλυτικό πρόγραμμα

- Το περιεχόμενο του προγράμματος για τους μαθητές με αναπτυξιακές διαταραχές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνει και τους τρεις εκπαιδευτικούς άξονες δηλαδή τον γνωστικό, τον κοινωνικό και τον δημιουργικό στα παρακάτω εκπαιδευτικά πεδία:
 - Κοινωνικοποίηση και προσωπική εξέλιξη.
 - Γλώσσα
 - Μαθηματικά
 - Φυσικές επιστήμες (Κατανόηση του κόσμου με προγραμματισμό επίσκεψης)
 - Σωματογνωσία και σωματική άσκηση
 - Ανάπτυξη της καλλιτεχνίας
 - Πληροφορική

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- Κύκλος Συστηματικής Διδασκαλίας (discrete-trial teaching),
- τα προγράμματα αυτοαπασχόλησης (activity schedules)
- οι κοινωνικές ιστορίες
- το εναλλακτικό πρόγραμμα επικοινωνίας μέσω εικόνων, Φωτογραφικού συστήματος Εναλλακτικής Επικοινωνίας (ΦΣΕΕ) Picture Exchange Communication System (PECS) και ΜΑΚΑΤΟΝ (υποβοήθηση της επικοινωνίας).
- τα προγράμματα αυτοδιαχείρισης
- "Λειτουργική Αξιολόγηση της Συμπεριφοράς",

Ψυχοπαιδαγωγικές μέθοδοι

- Προτροπή
- Φυσική καθοδήγηση (*physical guidance*)
- Μίμηση προτύπου (*modeling*)
- καθοδήγηση με χειρονομίες ή βοηθητικές νύξεις
- Καθοδήγηση με οπτικά ερεθίσματα (*visual prompting*)
- Λεκτική καθοδήγηση (*verbal prompts*)
- Συστηματική απόσυρση προτύπων (*prompt fading*)
- Σταδιακή διαμόρφωση συμπεριφοράς (*shaping*)
- Ανάλυση έργου (*task analysis*)
- διδασκαλία αλυσιδωτών αντιδράσεων (*chaining*)

Μορφές θετικής παρέμβασης για πρόληψη και αντιμετώπιση προβληματικών συμπεριφορών

- Διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων
- Διδασκαλία εναλλακτικών δεξιοτήτων επικοινωνίας
- Διδασκαλία εναλλακτικών συμπεριφορών για τις στερεοτυπίες
- Απόδοση περιεχομένου και νοήματος σε μη-κατανοητές συμπεριφορές
- Σαφής προσδιορισμός αποδεκτής συμπεριφοράς

Τεχνικές τροποποίησης προβληματικής συμπεριφοράς

- Η υπερδιόρθωση (overcorrection).
- Διαφορική ενίσχυση συμπεριφοράς (differential reinforcement of behavior – DRO).
- Διαφορική ενίσχυση εναλλακτικής συμπεριφοράς (differential reinforcement of other behavior).
- συμβόλαιο συμπεριφοράς (behavior contract).
- Στέρηση προνομίων
- Απώλεια ανταμοιβής (response cost).

Στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων

Τέχνασμα παρακώλυσης ενεργειών
(sabotage):

- Εσκεμμένο λάθος (error):
- Παράλειψη (omission):
- Η επιλογή (choice):

Άλλες Θεραπείες

- Αισθησιοκινητικές προσεγγίσεις
- Μουσικοθεραπεία
- Η μέθοδος της αισθητηριακής ολοκλήρωσης
- Η θεραπεία της αισθητηριακής σύνθεσης
- Η διευκολυνόμενη θεραπεία
- Η θεραπεία της καθημερινής ζωής (Higashi)
- Το παιχνίδι

Άλλες Θεραπείες

- Λογοθεραπεία με κύριο στόχο την επικοινωνία
- Δραματοθεραπεία
- Χοροθεραπεία
- Εργοθεραπεία
- Θεραπευτική ιππασία
- Πολεμικές τέχνες

Θεραπείες ιατρικής και ψυχοθεραπευτικής φύσεως

- Ψυχοθεραπεία
- Φαρμακοθεραπεία

-
- Τα παιδιά που «πάσχουν» από αυτισμό στην πραγματικότητα πάσχουν από τους ανθρώπους που δεν τα κατανοούν!

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή
σας!